

Co pomaga w powrocie na rynek pracy po nabyciu niepełnosprawności?

mgr Karolina Pawłowska-Cyprysiak

2016 r.

Wprowadzenie

Nabycie niepełnosprawności jest wydarzeniem zmuszającym do zmiany perspektywy myślenia, własnej tożsamości, postrzegania siebie i swojego otoczenia oraz zmiany w kontaktach społecznych, zachowaniach i odczuwanych emocjach (Wolski, 2013). Łączy się to również z ogromną traumą oraz stresem, wymuszając jednocześnie konieczność pokonywania barier (Trzebińska 2007).

Zmiany zachodzą również w sferze zawodowej. Osoby, które nabyły niepełnosprawność wskazują iż ogranicza ona możliwości otrzymania awansu zawodowego ale również w sposób negatywny wpływa na samą karierę zawodową i możliwości znalezienia pracy dającej satysfakcję (Lipińska-Lokś, 2007). Konieczność wykonywania zawodu kojarzonego z niższym statusem społecznym ma negatywny wpływ na motywację do podjęcia zatrudnienia. Pojawia się również lęk przed negatywnym nastawianiem zespołu pracowniczego: pracodawców oraz współpracowników (Wolski, 2013).

Powrót na rynek pracy osób po nabyciu niepełnosprawności zdefiniować można, jako reintegrację zawodową. Oznacza to szereg działań, których celem nadrzędnym jest odbudowanie zdolności do pracy oraz utrzymanie możliwości jej samodzielnego świadczenia (Ustawa z dnia z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym). Reintegracja zawodowa powinna być elementem zarządzania niepełnosprawnością w miejscu pracy, jednak badania pokazują, iż świadomość pracodawców w jaki sposób zarządzać tą niepełnosprawnością jest niewielka (Nikińska, 2009).

Badania własne – opis grupy

Celem zadania było opracowanie programu reintegracji zawodowej osób po nabyciu niepełnosprawności ruchowej. Do celów szczegółowych zaliczono określenie uwarunkowań tej reintegracji, co umożliwi opracowanie wspomnianego programu.

W ramach zadania stanowiącego część Programu Wieloletniego¹ pn „Uwarunkowania reintegracji zawodowej po nabyciu niepełnosprawności ruchowej”. Przebadano 800 osób, w tym:

- 500 osób niepełnosprawnych (pracujących oraz niepracujących)

¹ Materiał opracowany na podstawie wyników III etapu programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”, finansowanego w latach 2014-2016 ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Koordynator programu: Centralny Instytut Ochrony Pracy –Państwowy Instytut Badawczy

- 100 pracodawców (zatrudniających oraz niezatrudniających osoby po nabyciu niepełnosprawności ruchowej)
- 200 pracowników pełnosprawnych (współpracujących oraz niewspółpracujących z osobami po nabyciu niepełnosprawności ruchowej)

W przypadku grupy osób niepełnosprawnych kryterium doboru próby było nabycie niepełnosprawności ruchowej podczas trwania kariery zawodowej.

Co pomaga w powrocie na rynek pracy?

Osoby po nabyciu niepełnosprawności wskazały, że możliwość przekwalifikowania się oraz przystosowanie miejsca pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej ułatwiłyby powrót na rynek pracy. Osoby niepracujące dodatkowo wskazały na takie elementy ułatwiające jak wsparcie ze strony pracodawców, możliwość obniżenia wymiaru czasu pracy, możliwość wykonywania części zadań w domu czy też możliwość pracy w indywidualnym czasie pracy.



Analiza statystyczna wyników badań kwestionariuszowych wykazała, iż głównym czynnikiem wpływającym na zwiększenie szans na powrót na rynek pracy jest dobra ocena własnej zdolności do pracy, a dodatkowo umożliwienie transportu do miejsca pracy w przypadku mężczyzn po nabyciu niepełnosprawności ruchowej oraz wsparcie ze strony najbliższych w przypadku kobiet po nabyciu niepełnosprawności ruchowej są ważnymi czynnikami decydującymi o powrocie.

Perspektywa pracodawcy

Pracodawcy dostrzegają swoją istotną rolę w procesie powrotu do pracy osoby po nabyciu niepełnosprawności (66,4% wskazań na „tak”). Swojej roli upatrują głównie w działaniach „miękkich” podtrzymywaniu relacji oraz byciu łącznikiem pomiędzy pracownikami po nabyciu niepełnosprawności a pozostałymi pracownikami (52%) czy też motywowaniu pracownika po nabyciu niepełnosprawności ruchowej do pracy (50%). Tylko 26% pracodawców widzi swoją rolę w tworzeniu warunków pracy dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (Pawłowska-Cyprysiak, 2015²).

Na pytanie o to, jakiego rodzaju wsparcia w zakresie reintegracji zawodowej osób po nabyciu niepełnosprawności ruchowej brakuje pracodawcy odpowiedzieli m.in.: wyższych dofinansowań do stanowisk pracy ze strony państwa, większej wiedzy na temat osób niepełnosprawnych, większego wsparcia finansowego państwa do przygotowania osoby do

² Pawłowska – Cyprysiak K. „Reintegracja zawodowa osób z niepełnosprawnością ruchową nabytą w trakcie kariery zawodowej”, Niepełnosprawność – zagadnienia, problemy, rozwiązania. Nr IV/2015(17), s.45-56

powrotu do pracy po wypadku oraz wyższego dofinansowania na dostosowanie stanowisk pracy.

Perspektywa współpracowników

Pracownicy pełnosprawni na pytanie o to, czy odgrywają ważną rolę w procesie powrotu do pracy osób po nabyciu niepełnosprawności odpowiedzieli „tak” (74%). Jednakże zwraca uwagę fakt, iż aż 21,5% odpowiedziało „nie wiem”. Najważniejsze według tej grupy zadanie do nich należące to motywowanie pracownika do powrotu do pracy (53%), wspieranie oraz udzielanie pomocy pracownikowi po powrocie do pracy (44%), oraz zaangażowanie w tworzenie miejsca pracy przyjaznego osobie po nabyciu niepełnosprawności (37%).

Program reintegracji zawodowej osób po nabyciu niepełnosprawności

Na bazie wyników zadania w Centralnym Instytucie Ochrony Pracy – Państwowym Instytucie Badawczym opracowany został program reintegracji zawodowej osób po nabyciu niepełnosprawności ruchowej. Jego celem jest wskazanie pracodawcom sposobów postępowania ułatwiającego powrót do pracy osobie niepełnosprawnej.

Program zakłada prowadzenie działań dwutorowo: z jednej strony działania skierowane są do osoby niepełnosprawnej, z drugiej są to działania na poziomie zakładu pracy (w tym działania szkoleniowe skierowane do współpracowników i kadry zarządzającej, których głównym celem jest podniesienie świadomości na temat niepełnosprawności).

Całość opracowanego programu dostępna jest w serwisie tematycznym CIOP-PIB.

Material opracowany na podstawie wyników III etapu programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”, finansowanego w latach 2014-2016 ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Koordynator programu: Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy. Zadanie nr 2.Z.27 pn. „Uwarunkowania reintegracji zawodowej po nabyciu niepełnosprawności ruchowej”